

Ank. 6. 3. 1986

ÅLANDS LANDSKAPSSTYRELSE

Nr 209 Ka
Mariehamn 20.2.1986
Hänvisning 32 § landstingsordningen Självstyrelsepolitiska
nämnden
Ärende Redogörelse för perio-
den 1.11.1984 - 31.10.
1985

I enlighet med 32 § landstingsordningen överlämnar landskapsstyrelsen vördsamt redogörelse över självstyrelsepolitiska frågor som väsentligt berör landskapets författningens rättsigheter.

Redogörelsen upptar dels en allmän översikt över tillståndet i landskapet för de författningens rättsigheterna och dels en traditionell redogörelse över vissa konkreta ärenden.

Allmänt

Den åländska minuthandeln uppvisar en allt starkare bindning till stora grossister med hela Finland som verksamhetsområde. För den åländska minuthandeln innebär detta en alltmer inskränkt valmöjlighet beträffande sortiment, texter och varudeklaration på svenska, och reklamkanpanjer på svenska. Dessutom kan det i praktiken innebära att köpmannen i fråga är tvungen att anställa personal med kunskaper i finska för att överhuvud kunna sköta kontakterna till berörd grossist. Under redogörelseperioden har en köpman anhållit om översättningshjälp (finska-svenska) av landskapsstyrelsen eftersom generalagenten i agenturavtalet stipulerade finska och engelska som arbetsspråk.

För konsumenten innebär detta förhållande att den mest framträdande texten på de flesta varor är avfattad på finska. I vissa fall följer inte texten på varorna minimikravet enligt 23 a § LL om näring. Bruksanvisningar är ofta avfattade enbart

på finska.

I självstyrelselagsrevisionen föreslog landstinget en bestämmelse som avser att exkludera Åland ur generalagentavtal omfattande Finland.

Mot bakgrund av diskussionerna i beredningsorganen finns det dock skäl att föreslå alternativa lösningar.

Landskapsstyrelsens strävan är

- att den åländska konsumenten skall ha tillgång till varor och tjänster på svenska
- att ge näringslivet förutsättningar att verka på svenska och därmed ge ålänningar möjligheter att få jobb på Åland utan krav på kunskaper i finska
- att göra svenska företag medvetna om att Åland kan utgöra ett eget enspråkigt svenskt handelsområde.

Ett medel bör enligt landskapsstyrelsens åsikt vara att stärka kontakterna till svenskt näringsliv för att genom dem sprida kunskap om åländska förhållanden och information om åländskt näringsliv. Specifikt bör leverantörsföretag av konsumtionsartiklar kontaktas. En dylik kontaktskapande verksamhet skulle samtidigt kunna tjäna åländska underleverantörsintressen, exvis snickeribranschen.

Rent konkret avser landskapsstyrelsen att under redogörelseperioden tillsammans med näringslivet delta i en försöksverksamhet för att stärka kontakterna till svenskt näringsliv samt att i samråd med konsumentorganisationen kartlägga språkbristerna rörande konsumentartiklar. Försöksverksamheten skulle ske på konsultbasis med ovan angiven målsättning under en begränsad tid, varefter utvärdering görs.

För att underlätta direkthandeln mellan Åland och Sverige avser landskapsstyrelsen att inför landstinget föreslå att tekniska handelshinder avskaffas. På nordiskt plan kommer landskapsstyrelsen att fortsätta arbetet med avskaffande av handelshinder.

Sjukvårdsutbildningen

Landskapsstyrelsen tillämpar principen om nordisk examensgiltighet vid tillsättandet av tjänster inom förvaltningen. Detta ger garantier för att åländsk ungdom kan inhämta högskoleundervisning och läromedel på svenska.

Vissa sysslor kräver förutom en yrkesutbildning också ett nationellt godkännande av själva yrkesförmågan, som är förbehållen rikets myndigheter.

Inom hälso- och sjukvårdssektorn krävs legitimering av medicinalstyrelsen. Enligt bestämmelser i 19 § 1 mom. 7a) punkten skall finsk medborgare med hälso- och sjukvårdsutbildning från Sverige och som visat att han har nödig kunskap i berörd lagstiftning anses uppfylla de fordringar som uppställs för motsvarande sysslor i riket.

Tillämpningen av förevarande bestämmelse innebär att en ålänning som studerat i Sverige tenteras i tillämplig lagstiftning av landskapsläkaren. Kompetensen bedöms i princip av respektive vårdinrättning. I praktiken är inspektörens för folkhälsoarbetet bedömning vägledande. Enligt en överenskommelse med medicinalstyrelsen matrikelförs vårdpersonal med s.k. "åländsk kompetens". Landskapsstyrelsen avser att överföra matrikelföringen till landskapsstyrelsens social- och hälsovårdsavdelning, som i sin tur håller medicinalstyrelsen informerad.

Önskar vårdpersonal med åländsk kompetens erhålla rikskompetens erfordras en tvåveckorskompletteringskurs rörande lagstiftning, som f.n. anordnas enbart på finska. Landskapsstyrelsen förhandlar med medicinalstyrelsen om att tentamen får göras på Åland och på svenska.

Inom sjukvårdsutbildningen i Finland förekommer en hel del kurslitteratur på finska samt praktikavsnitt sker på tvåspråkiga vårdinrättningar som i praktiken är finskspråkiga. Landskapsstyrelsen arbetar genom olika kanaler (exvis Finlands svenska Folkting) för att förmå Yrkesutbildningsstyrelsen att godkänna svenskspråkig litteratur i större omfattning. Beträffande praktikavsnitten har landskapsstyrelsen förhandlat med rektorerna för sjukvårdsinstituten och åländska elever får numera i mån av möjlighet praktisera

i landskapet. Eventuellt kommer i kommande budget att föreslås ett anslag för handledarnas resekostnader.

Hembygdsrätten

Vid återflyttning till landskapet gäller enligt nuvarande praxis att sökanden beviljas hembygdsrätt omedelbart under förutsättning att fråga är om seriös återflyttning och sökanden vistats här under sin aktiva uppväxttid. I de fall då fråga är om återflyttning efter mycket lång tids bosättning utanför landskapet beviljas sökanden i regel hembygdsrätt efter ett års stadigvarande bosättning eller omedelbart om kriterierna för seriös bosättning är uppfyllda. I det senare fallet ligger liksom i det tidigare den aktiva uppväxttiden i landskapet till grund för bedömningen i varje enskilt fall. Av dessa skäl kan det inte anses rimligt att en person, som inte är uppvuxen i landskapet, skall jämföras med ovanstående person som utan tvivel får anses ha starkare anknytning till landskapet. Självstyrelselagen och landskapslagstiftningen är primärt territoriellt begränsad till landskapet, för att där vara medel att värna om befolkningens rättigheter. Att överhuvud tillåta 5-års innehav av hembygdsrätt efter bortflyttning är redan en utvidgning av Självstyrelselagens intentioner. På den basen får det anses önskvärt att den s.k. andra generationens ålänningar beviljas hembygdsrätt efter en längre tids bosättning då annan egentlig anknytning till landskapet än den som förvärvats genom föräldrarna inte finns. Någon direkt anknytning såsom vistelse i landskapet under den aktiva uppväxttiden finns således inte.

Ytterligare motiv till längre bosättning är att tiden skulle utvisa att det verkligen är fråga om seriös bosättning och inte bara ett sätt att försöka kringgå de bestämmelser, som tillämpas av huvudstaben, för inkallande till militärtjänstgöring. Genom kontakter med huvudstaben har framkommit att man förfar i enlighet med den praxis som tillämpas av landskapsstyrelsen. Enligt de förfaringsdirektiv, som av militärmyndigheterna tillämpas, inkallas inte person som är berättigad att omedelbart återfå sin hembygdsrätt till militärtjänstgöring. Det finns orsak att ytterst noga pröva dylika ansökningar om hembygdsrätt för att undvika att hembygdsrättsinstitutet utnyttjas i sådant syfte.

Dessa principer får naturligtvis inte inskränka på landskapsstyrelsens eller enskild landskapsstyrelseledamots rätt och skyldighet till prövning in casu av förekommande ansökningar om beviljande av åländsk hembygdsrätt.

Varutransportstödet

Landskapsstyrelsen har vid fortsatta underhandlingar nått en överenskommelse med finansministeriet om att tillsätta en blandad arbetsgrupp vars uppgift skulle vara att se över nuvarande system samt att komma med förslag till åtgärder för att nå en lösning av varutransportstödet mellan riket och Åland. Arbetsgruppens uppgift skulle även vara att utreda möjligheten att uppta varutransportstödet i landskapsbudgeten.

Inför år 1986 har i statsverkspropositionen under moment 28.39.40 upptagits 700.000 mark för varutransportstöd. Anslaget föreslås i enlighet med landskapsstyrelsens önskemål, ombildat till ett reservationsanslag.

Lantbruksförvaltningen

Under berättelseperioden har kontakter förekommit mellan företrädare för landskapsstyrelsen och vederbörande riksorgan i frågan om en överenskommelseförordning rörande handhavande i landskapet Åland av vissa uppgifter som hör till lantbruksförvaltningen. Några egentliga resultat har inte uppnåtts men förutsättningarna för att uppnå resultat synes ha förbättrats. Under slutet av berättelseperioden aktiverades arbetet med ärendet i fråga. Sålunda torde det vara möjligt att i nästa redogörelse till nämnden lämna mera uppgifter om ärendet.

Landskapsstyrelsens bemötande till Högsta domstolen i anledning av den kompetenstvist rörande viss del av lantbruksförvaltningen, vilken tvist länsstyrelsen anhängiggjorde hos Högsta domstolen under berättelseperioden, har tillställts nämnden.

Gymnasielinje vid Ålands lyceum

Den i långtidsplanen för åren 1985-89 upptagna gymnasielinjen fick den 6 juni 1985 sin läroplan fastställd av landskapsstyrelsen.

Beslutet om att gymnasielinjen skall införas successivt med början i klass I hösten 1986 innebär att landskapets ungdom nu får en alternativ möjlighet till studier i det teoretiska gymnasiet utan att som obligatoriskt ämne läsa finska språket. Möjlighet att välja finska som tillvalsämne ges dock. I stället för finska skall eleverna studera tyska som B-språk, d.v.s. en mellanlång kurs, där studierna i ämnet begynner i grundskolans åttonde årskurs.

Introduktionen av gymnasielinjen betyder en utveckling av gymnasieutbildningen i landskapet så att ungdomar som avlagt grundskoleexamen utan tillvalsämnet finska ges tillträde till Ålands lyceum och att det blir möjligt för dem att avlägga gymnasieexamen med dimissionsbetyg från gymnasiet utan att delta i undervisningen i finska och utan att avlägga studentexamen. Möjlighet att delta i enskilda prov i studentexamen kommer att erbjudas.

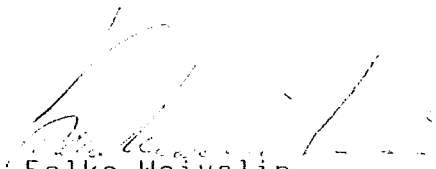
Radio- och TV-frågan

För närvarande är överföringsprogrammen Sveriges TV 2 och P 3 i bruk. Under redogörelseperioden har installation av Sveriges TV 1 påbörjats samt beträffande P 1 under kommande redogörelseperiod och avsikten är att de kan tas i bruk under 1986.

Landskapsstyrelsen avser att inom en lämplig framtid förhandla med Rundradion om installation av Sveriges P 2.

Rundradion har aviserat att i framtiden installera även övriga radiokanaler i Ålandssändaren. Främst vill rundradion tillgodose behovet för den finskspråkiga båt- och sjötrafiken i Ålands skärgård.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Kanslichef

Göran Lindholm

B.D. 7597/740-85